

Grundlagsutskottet

Regeringens årsberättelse 2023

Till revisionsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens årsberättelse 2023 (B 2/2024 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till revisionsutskottet. Tidsfrist: 20.9.2024.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Janina Groop-Bondestam, justitieministeriet
- regeringssekreterare Pamela Sarasmo, justitieministeriet
- specialsakkunnig Elli Björkberg, Diskrimineringsombudsmannens byrå
- lantråd Katrin Sjögren, Ålands landskapsregering
- chefsjurist Michaela Slotte, Ålands landskapsregering
- Ålands representant i Helsingfors Johan Ehn, Ålands landskapsregering
- direktör Kaisa Alanne, Finlands Dövas Förbund rf
- specialsakkunnig Pirkko Selin-Grönlund, Finlands Dövas Förbund rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utgångspunkter för bedömningen

(1) Enligt grundlagsutskottet ska utskotten följa upp riksdagens uttalanden när de behandlar regeringens berättelse (se GrUB 1/2014 rd).

(2) På förslag av grundlagsutskottet har riksdagen antagit två uttalanden, som framgår av bilaga 3 till regeringens årsberättelse 2023. Uttalandena gäller språkliga rättigheter för dem som använder teckenspråk (RP 294/2014 rd, GrUB 10/2014 rd, RSv 346/2014 rd) och ändring av självstyrelselagen för Åland (RP 320/2018 rd, GrUB 12/2018 rd, RSv 259/2018 rd).

Utlåtande GrUU 31/2024 rd

Språkliga rättigheter för dem som använder teckenspråk

(3) Teckenspråkslagen trädde i kraft den 1 maj 2015. När riksdagen godkände lagen förutsatte den i ett uttalande att regeringen vidtar åtgärder för att de språkliga rättigheterna för dem som använder teckenspråk ska tillgodoses i hela landet på det sätt som avsågs när lagstiftningen om rättigheterna utarbetades.

(4) Regeringens berättelse redogör bland annat för att bereda inledandet av en nationell sanning- och försoningsprocess för döva och teckenspråkiga samt för en skrivning i regeringsprogrammet enligt vilken främjandet av de språkliga rättigheterna fortsätter genom åtgärder som anges i nationalspråksstrategin och det språkpolitiska programmet. Dessutom hänvisas det i berättelsen till ett utredningsarbete som baserar sig på ett språkpolitiskt program som redan slutförts men ännu inte offentliggjorts. Utredningen gäller vad bestämmelsen i 17 paragraf 3 mom. i grundlagen om rätten att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur betyder i praktiken för olika språkgrupper.

(5) Grundlagsutskottet anser att detta visar att man i statsrådets verksamhet har strävat efter att ytterligare främja rättigheterna för dem som använder teckenspråk. Utifrån inkommen utredning fäster grundlagsutskottet dock fortfarande uppmärksamhet vid de problem med tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna som togs upp redan i samband med stiftandet av teckenspråkslagen och som utskottet senare lyfte fram (se närmare GrUU 31/2021 rd, stycke 7 och 8, se även GrUU 3/2023 rd, stycke 5).

(6) Grundlagsutskottet anser att uttalandet fortfarande behövs och bör stå kvar i berättelsen.

Ändring av självstyrelselagen för Åland

(7) Riksdagens uttalande förutsätter att regeringen snarast vidtar åtgärder för att genomföra en totalreform av självstyrelselagen för Åland.

(8) I regeringens berättelse redogörs för de olika skedena i totalreformen av självstyrelselagen såväl under berättelseåret som före det. Justitieministeriet tillsatte under berättelseåret en tjänstemannaarbetsgrupp som bland annat ska föra framåt den fortsatta beredningen av en totalreform av självstyrelselagen för Åland.

(9) Arbetsgruppen för Åland har till uppgift att tillsammans med Ålands landskapsregering bereda vidare regeringens proposition med förslag till en ny självstyrelselag för Åland, vars syfte är att utveckla och reformera självstyrelsen. Arbetsgruppens betänkande publiceras enligt utredning till utskottet senast i mitten av oktober i år. Målet är att lämna regeringens proposition med förslag till ny självstyrelselag för Åland under höstsessionen 2025, om samförstånd om propositionen kan nås med Ålands landskapsregering.

(10) Grundlagsutskottet har dessutom vid bedömningen av lagförslagen om social- och hälsovårdsreformen fäst uppmärksamhet vid bestämmelserna om bestämmande av behöriga myndigheter i landskapet Åland. Utskottet anser att med tanke på Ålands självstyrelse vore det att föredra framför de lagstiftningsarrangemang som då föreslogs (GrUU 18/2022 rd, GrUU 72/2022 rd)

Utlåtande GrUU 31/2024 rd

att föreskriva om behövliga ändringar i självstyrelselagen. Utskottet har ansett att det också till denna del är mycket viktigt att ändra självstyrelselagen och betonat att det arrangemang som grundar sig på övergångsbestämmelsen ska vara kortvarigt (GrUU 72/2022 rd, stycke 8). Utskottet har också betonat att man i samband med ändringar bör se till att regleringen är heltäckande, så att myndigheternas befogenheter är tydliga och så att det inte uppstår luckor i regleringen (GrUU 18/2022 rd, stycke 9).

(11) Med beaktande av det som sägs ovan behövs uttalandet fortfarande och bör stå kvar i berättelsen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet föreslår

att revisionsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 18.9.2024

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Vilhelm Junnila saf
medlem Petri Honkonen cent
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Atte Kaleva saml
medlem Teemu Keskisarja saf
medlem Johannes Koskinen sd
medlem Jarmo Lindberg saml
medlem Mats Löfström sv
medlem Mira Nieminen saf
medlem Karoliina Partanen saml
medlem Ville Skinnari sd
medlem Paula Werning sd
medlem Johannes Yrttiaho vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Mikael Koillinen.